

UOT 34.01**HÜQUQİ KOLLİZİYALARIN HƏLLİ İLƏ BAĞLI BƏZİ QEYDLƏR****Z.N.ƏZİMOV***Bakı Dövlət Universiteti**phd82@mail.ru*

Hüquqi kolliziyalar hüquq nəzəriyyəsinin mühüm nəzəri məsələlərindən biridir. Məqalədə hüquqi kolliziyaların həlli ilə bağlı bəzi məsələlərə, xüsusən milli və beynəlxalq hüquq normaları arasında yarana biləcək uyğunsuzluqların həlli məsələsi araşdırılır. Bu növ hüquqi kolliziyaların həlli ilə bağlı elmi ədəbiyyatda mövcud olan fərqli mövqelərə xüsusi diqqət ayrılır.

Açar sözlər: hüquqi kolliziya, kolliziyaların həlli, ziddiyyət, hüquqi konflikt, normaların rəqabəti.

Hüquq nəzəriyyəsində hüquqi kolliziyaların həllinin iki əsas forması fərqləndirilir: 1) hüquqyaratma orqanları tərəfindən hüquq normaları arasındakı kolliziyaların aradan qaldırılması və 2) hüquqtətbiqedicisi tərəfindən hüquq normaları kolliziyalarının həlli.

Hüquq normaları arasındakı kolliziyaların hüquq sistemindən xaric edilməsi üçün hüquqi kolliziyanın aradan qaldırılması üsulları kimi yeni hüquqi aktın qəbulu, köhnə aktın ləğv edilməsi, qüvvədə olan aktın dəyişdirilməsi və ya dəqiqləşdirilməsi, qanunvericiliyinin sistemləşdirilməsi, xüsusi olaraq sahəvi məcəllələşdirmə, kompleks məsələlərlə bağlı qanunların qəbul edilməsi kimi üsulları fərqləndirmək olar.

Hüquq kolliziyalarının mövcudluğu istənilən qanunvericilik sisteminin mürəkkəbliyi və çoxsaxəliliyi ilə bağlıdır. Bütün bu çətinliklərə baxmayaraq hüquqşünaslıqda uzun illər ərzində müxtəlif ölkələrin hüquq təcrübəsində hüquq kolliziyalarını həll edən bir sıra prinsiplər formalaşmışdır. Bu prinsiplər hüquqi kolliziyaların həlli üçün faydalı olduğu üçün onların bu prinsiplərə uyğun olaraq təsnifatını nəzəri və təcrübi baxımdan daha uğurlu və səmərəli saymaq olar: 1. İyerarxiyaya malik olan hüquq normaları arasında kolliziyalar (iyerarxiya kolliziyaları) - Lex superior derogat legi inferiori prinsipi əsasında həll olunan kolliziyalar; 2. Eyni hüquqi qüvvəyə malik olan hüquq normaları arasında kolliziyalar (zaman kolliziyaları) - Lex posterior derogat legi priori prinsipi əsasında həll olunan kolliziyalar. 3. Eyni hüquqi qüvvəyə malik ümumilik dərəcəsinə görə fərqli olan hüquq normaları arasında yaranan kolliziyaları

(məzmun kolliziyaları) - Lex specialis derogat legi generali prinsip əsasında həll olunur. Fərqli hüquqi qüvvəyə malik olan hüquqi aktlar arasında kolliziyalar iyerarxiya prinsipi ilə, eyni hüquqi qüvvəyə malik olan normativ hüquqi aktların normaları arasında kolliziyalar isə digər iki prinsipin tətbiqi nəticəsində aradan qaldırılır.

Hüquq ədəbiyyatında hüquqi kolliziyaların aradan qaldırılması subyektləri ilə bağlı vahid fikir birliyi mövcud deyildir. Belə ki, normativizm nəzəriyyəsinin yanaşmasına görə hüquqi kolliziyaların həlli hüquq tətbiqi səlahiyyətlərindən kənara çıxır və yalnız qanunverici tərəfindən hüquqyaratma prosesində həll olunur və hüquqyaratma fəaliyyəti sahəsinə aid olunur. Sosioloji yanaşmanın tərəfdarlarının mövqeyinə görə normativ hüquqi aktların qanuniliyinə nəzarət etmək funksiyasını həyata keçirən məhkəmələr, həmçinin hüquqi kolliziyaların həlli ilə məşğul olur və subsidiar hüquqyaratma səlahiyyətlərinə malikdirlər.

Bu iki fikir istiqamətinin hər ikisinin səmərəli cəhətlərini qeyd etmək vacibdir. Hüquqi mübahisə ilə bağlı məhkəmə müraciət olunarkən normativist yanaşma çərçivəsində hüquqi kolliziyaları aradan qaldırmaq mümkün olmadığı üçün, bu yanaşmanı əsaslı saymaq olmur, hüquqyaratma yolu ilə hüquqi kolliziyaların aradan qaldırılması zamanı məhkəmə hüquqi kolliziyaları aradan qaldırmaq məcburiyyətində qalmamış olur. Ona görə də hər iki yanaşmanın faydalı tərəflərini nəzərə alaraq onların üstün cəhətlərini xüsusi olaraq göstərmək zəruridir.

Qanunvericilikdə yarana bilcək müxtəlif növ kolliziyaların həlli üçün ilk növbədə, normativ hüquqi aktlar arasında iyerarxiyanın qanunvericilik sistemində dəqiq təsbit olunması zəruridir. Normativ hüquqi aktlar haqqında Konstitusiyaya qanununun qəbul edilməsi bu istiqamətdə çox mühüm əhəmiyyətə malik olsa da, bu və ya digər normativ hüquqi aktlar, fərdi aktlar və onların öz aralarında kolliziyaların həlli üçün bir çox məsələlərdə müəyyənliyin olması tələb olunur. Bu baxımdan əhəmiyyətli məsələlərdən biri milli qanunvericilik sistemində beynəlxalq müqavilələrin yeri ilə bağlıdır. Qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 148-cı maddəsində qanunvericilik sistemində daxil olan normativ hüquqi aktlar iyerarxiya şəkildə göstərilmişdir. Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələr, xüsusən hökumətlərarası müqavilələrin qanunvericiliyin iyerarxiyasını müəyyən edən bu maddədə qəti şəkildə müəyyən edilməmişdir. AR Konstitusiyasının 148-ci maddəsinin II hissəsi Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələri Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik sisteminin ayrılmaz tərkib hissəsi olduğunu təsbit etmişdir.

Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı müqavilələrin qanunvericilik sistemində yerini dəqiqləşdirmək və onun iyerarxiya kimi həlli üçün Konstitusiyada digər müddələrin sistemli təhlili əsasında müəyyən nəticələrə gəlmək mümkündür. Belə ki, dövlətlərarası və hökumətlərarası müqavilələrdən ibarət olan Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrin rəsmiləşdirilməsi formasına diqqət yetirdikdə görmək olar ki, bu aktlar qanunvericilik sistemində əsas etibarilə qanun formasında təsdiq olunur.

AR Konstitusiyasının 95.I maddənin 4-cü bəndi və 95.II maddəyə əsasən dövlətlərarası və Azərbaycan Respublikasının qanunlarından fərqli qaydalar nəzərdə tutan hökumətlərarası müqavilələrin təsdiq və ləğv edilməsi barədə Milli Məclis 63 səs çoxluğu ilə qanunlar qəbul edir. Buradan isə məntiqi nəticəyə gəlmək olur ki, dövlətlərarası və Azərbaycan Respublikasının qanunlarından fərqli qaydalar nəzərdə tutan hökumətlərarası müqavilələr milli qanunvericilik sistemində qanun formasında qüvvədə olur və onun qanunvericilik sistemində yeri də bu müddəaya əsaslanır.

Bütün bunlara baxmayaraq beynəlxalq müqavilələrin hüquqi qüvvəsi ilə bağlı məsələ bu şəkildə birmənalı olaraq həll olunmur. Konstitusiyanın 151-ci maddəsində yuxarıdakı ümumi qaydadan fərqli olaraq xüsusi qayda müəyyən edilərək göstərilmişdir ki, Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik sistemində daxil olan normativ hüquqi aktlar ilə (Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası və referendumla qəbul edilən aktlar istisna olmaqla) Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı dövlətlərarası müqavilələr arasında ziddiyyət yaranarsa, həmin beynəlxalq müqavilələr tətbiq edilir. Başqa sözlə desək, Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı dövlətlərarası müqavilələr hüquqi qüvvəsinin Konstitusiya və referendumla qəbul olunmuş aktlardan aşağıda, adi qanunlardan isə yüksəkdə olduğu göstərilmişdir.

Konstitusiyanın 151-ci maddəsində beynəlxalq müqavilələrin yalnız bir növü olan dövlətlərarası müqavilələr nəzərdə tutulduğu üçün hökumətlərarası müqavilələrin qanunvericiliyin iyerarxiyasında yeri məsələsi qəti şəkildə öz həllini tapmamışdır. Bu məsələdə də müəyyən normaların müqayisəli təhlili əsasında məntiqi nəticələrə gəlmək olar. Fikrimizcə, bu məsələdə milli hüquq ədəbiyyatında mövcud olan bəzi mülahizələrlə razılaşmaq doğru olardı. Milli müəlliflərin göstərdiyi kimi Azərbaycan Respublikasının qanunlarından fərqli qaydalar nəzərdə tutan hökumətlərarası müqavilələrin və dövlətlərarası müqavilələrin hüquqi qüvvəsi fərqlidir. Məsələn, Milli Məclis tərəfindən təsdiq olunan dövlətlərarası müqavilələrin hüquqi qüvvəsi hökumət tərəfindən təsdiq olunan hökumətlərarası müqavilələrin hüquqi qüvvəsindən yüksəkdir. Nəzərə almaq lazımdır ki, dövlətlərarası müqavilələr vasitəsilə Azərbaycanın digər dövlətlərlə münasibətlərinin ən mühüm məsələləri nizama salınır. Ona görə bu müqavilələr mütləq Milli Məclisdə təsdiq (ratifikasiya) olunmalıdır. Milli Məclisdə təsdiq olunmuş və dövlətimizə münasibətdə qüvvəyə minmiş dövlətlərarası müqavilələr öz hüquqi qüvvəsinə görə həm onlardan əvvəl, həm də onlardan sonra qəbul olunmuş ölkə qanunlarından üstün qüvvəyə malikdir. Yəni dövlətlərarası müqavilə ilə qanun arasında ziddiyyət olarsa, müqavilə tətbiq ediləcəkdir (Konstitusiyanın 151-ci maddəsi). Beləliklə, Konstitusiya qəbul edir ki, dövlətlərarası müqavilə Azərbaycan Respublikasının qanunlarına (Konstitusiya və Referendumda qəbul edilmiş qanunlar istisna olmaqla) zidd ola bilər və bu da bütün dünya ölkələri üçün tamamilə normal bir haldır. Hökumətlərarası müqavilələri baş nazir və ya dövlət başçısının səlahiyyət verdiyi digər vəzifəli şəxs imzalayır. Bu müqavilələrin böyük əksəriyyəti təsdiq üçün Milli

Məclisə təqdim olunur. Milli Məclisdə təsdiq olunduqdan və müqavilədə müəyyənləşdirilmiş vaxtda qüvvəyə mindikdən sonra həmin hökumətlərarası müqavilələr qanun statusu alır. Təbii ki, həm dövlətlərarası müqavilələr, həm də hökumətlərarası müqavilələr hüquqi cəhətdən məcburidir və iştirakçı dövlətlər tərəfindən yerinə yetirilməlidir. Lakin əgər hökumətlərarası müqavilə, Azərbaycan qanunundan fərqli hüquqi rejim nəzərdə tutursa və həmin müqavilə Milli Məclis tərəfindən təsdiq olunmayıbsa, Azərbaycan dövlətinin həmin müqavilədən irəli gələn beynəlxalq öhdəliklərini yerinə yetirməsi problemi yaranır. Çünki qanun hökumətlərarası müqavilədən üstün hüquqi qüvvəyə malik olduğuna görə belə hallarda qanun tətbiq olunmalıdır. Bu isə Azərbaycanın öz beynəlxalq öhdəliklərini pozması deməkdir. Qanundan hər hansı istisnalar nəzərdə tutan hökumətlərarası müqavilənin Milli Məclis tərəfindən təsdiq olunması və bununla da ona qanun statusu verilməsi yuxarıda göstərilən problemləri aradan qaldırır (2, 46-47).

Baxmayaraq ki, AR Konstitusiyasının 130-cu maddəsinin III hissəsinin 6-cı bəndinə əsasən Konstitusiya Məhkəməsi “Azərbaycan Respublikasının qüvvəyə minməmiş dövlətlərarası müqavilələrinin Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasına uyğunluğu; Azərbaycan Respublikasının hökumətlərarası müqavilələrinin Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasına və qanunlarına uyğunluğunu yoxlanılmasını təsbit etməklə sonuncu növ müqavilələrin (həm qanunlardan fərqli qaydalar nəzərdə tutan hökumətlərarası müqavilələrin, həm də belə qaydaların olmadığı hökumətlərarası müqavilələrin) qanunlara uyğun olmasını tələb edir.

Belə olan halda qanunlardan fərqli qaydalar nəzərdə tutan hökumətlərarası müqavilələr adi qanunla təsdiqləndiyi üçün onların qanunvericilik sisteminə yeri qanunun yeri ilə müəyyən olunur və onlar arasındakı kolliziyalar *lex posterior derogat priori* qaydasında həll olunur. Azərbaycan Respublikasının hüquqyaratma praktikasında bütün hökumətlərarası müqavilələr parlamentin təsdiqinə göndərilərsə də, qanunlardan fərqli qaydalar nəzərdə tutan hökumətlərarası müqavilələrin parlament tərəfindən qanun formasında təsdiqi heç də zəruri tələb deyildir. Belə hökumətlərarası müqavilələrə milli qanunvericilikdə az da olsa, rast gəlmək mümkündür. Bu halda mühüm məsələlərdən biri qanunlardan fərqli qaydalar nəzərdə tutmayan sıradan hökumətlərarası müqavilələrin qanunvericilik iyerarxiyasında yeri məsələsi olacaqdır. AR Konstitusiyasının 130-cu maddəsinin III hissəsinin 6-cı bəndinə əsasən belə müqavilələr qanunlara uyğun olmalıdır. Həmçinin Konstitusiyanın 149-cu maddəsinin IV hissəsinə əsasən Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanları Azərbaycan Respublikasının qanunlarına zidd olmamalıdır. Belə olan halda Milli Məclis tərəfindən qanunla təsdiqlənməyən hökumətlərarası müqavilə ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanları arasında nisbəti məsələsi açıq qalmış olur. İlkin fikir ondan ibarət ola bilər ki, bu aktlar eyni hüquqi qüvvəyə malik olduğu üçün onlar arasındakı kolliziyalar *lex posterior derogat priori* qaydasında həll olunacaqdır. Lakin belə müqavilələri imzalayan subyektlərin “orqan-

lar iyerarxiyasında” yerini unutmaz.

Milli qanunvericiliklə beynəlxalq hüquq arasında yaranan kolliziyaların həlli ilə bağlı AR Konstitusiyasının 151-ci maddəsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Həmin maddənin tələblərinə görə Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik sisteminə daxil olan normativ hüquqi aktlar ilə Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı dövlətlərarası müqavilələr arasında ziddiyyət yaranarsa, həmin beynəlxalq müqavilələr tətbiq edilir. Bu aktlar sistemində Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası və referendumla qəbul edilən aktlar istisnalıq təşkil edir. Bu məsələ hər ölkənin milli hüquq sisteminə uyğun olaraq nizamlanır. Məsələn, Türkiyə Konstitusiyasının 90-cı maddəsinə görə beynəlxalq müqavilələr və qanunlar bərabər hüquqi qüvvəyə malikdir. Yalnız insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarına dair hissədə beynəlxalq müqavilələrlə qanunlar arasında uyğunsuzluq olarsa, beynəlxalq müqaviləyə üstünlük verilir. Başqa sözlə, Türkiyə Konstitusiyasının 90/5-ci maddəsi ümumi qaydadan istisna nəzərdə tutur.

İnsan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarını nəzərdə tutan beynəlxalq müqavilələrin xüsusi yerini Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 12.II maddəsində də müşahidə etmək olar. Həmin maddəyə görə AR Konstitusiyasında sadalanan insan və vətəndaş hüquqları və azadlıqları Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə uyğun tətbiq edilir. Nəzərə alsaq ki, hüquq nəzəriyyəsində normanın tətbiqi onun realizəsinin bir hissəsi olmaqla hüquq normasının seçilməsi və məzmununun müəyyən edilməsini özündə birləşdirir. Belə bir qənaətə gəlmək olar ki, bu halda Əsas Qanun özündə ifadə etdiyi insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının məzmununu müəyyən edərkən beynəlxalq müqavilələrə üstünlük vermişdir.

Milli hüquq ədəbiyyatında prof.L.H.Hüseynov bu problemə toxunaraq göstərir ki, Konstitusiyanın 147-ci maddəsinə görə Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası Azərbaycan Respublikasında ən yüksək hüquqi qüvvəyə malikdir (I hissə) və Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik sisteminin əsasıdır (III hissə). Dəqiqliklə ifadə olunmuş bu müddəə “Bu Konstitusiyada sadalanan insan və vətəndaş hüquqları və azadlıqları Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə uyğun tətbiq edilir (12.II maddə)” kimi dəqiqliklə ifadə olunmuş başqa bir müddəası ilə ziddiyyətə daxil olur. Müəllif 147.I maddə ilə 12.II maddə arasındakı toqquşmanı *lex specialis derogat legi generali* maksimasının tətbiqi ilə aradan qaldırmağı təklif edir. Bununla bağlı göstərir ki, məhkəmə (və ya digər orqan) insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarına dair hissədə Konstitusiyanın tətbiqi zamanı beynəlxalq müqavilələrə üstünlük verməlidir. Başqa sözlə, bu və ya digər konkret halda insan hüquqları ilə bağlı hüquqtətbiqetmədə beynəlxalq hüququn üstünlüyü tanınır. Bu halda Konstitusiyanın yüksək hüquqi qüvvəsi və 151-ci maddənin hüquqi qüvvəsi necə olmalıdır?

Hüquqi təfsirin məntiqi məsələni belə həll etməyə vadar edir. Konstitusiyanın beynəlxalq hüququn üzərində üstünlüyünün elan olunması ümumi qaydadır. Hüquqtətbiqetmə zamanı insan hüquqları barədə beynəlxalq müqavi-

lələrin Konstitusiyadan üstünlüyü xüsusi qaydadır. Bu halda *lex specialis derogat legi generali* maxsimasının tətbiqi qəbulediləndir. İnsan hüquqları ilə bağlı beynəlxalq müqavilələrin müddəalarına konstitusiyadan üstün hüquqi qüvvə verilməsi ağılabatandır, a *fartiori*, 12(II) maddənin *lex specialis* kimi nəzərdən keçirilməsinin əsası kimi daha əhəmiyyətli bir müddəa – insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının təmininin dövlətin ali məqsədi kimi təsbit edilməsi ilə bağlıdır (12.I maddə).

Məsələnin belə qoyuluşuna dair razılaşmayanlar, əlbəttə ki, belə bir mülahizədən çıxış edə bilərlər ki, Əsas qanunu yazanlar burada belə bir mənanı nəzərdə tutmurdular. Lakin yazmaq ayrı, nəzərdə tutmaq ayrı. Burada fikir müxtəlifliyini aradan qaldırmaq üçün “tətbiq” yerinə “təfsir” yazılmış olsa idi, məsələ öz həllini tapmış olardı.

“Beynəlxalq müqavilələrə uyğun tətbiq edilir” ifadəsini sırf texniki məna vermək olmaz. Məlumdur ki, beynəlxalq müqavilələrdə onların necə tətbiq olunması göstərilir. Beynəlxalq hüququn tətbiq olunmasının texniki-hüquqi aspekti hər bir dövlətin özü tərəfindən müəyyən olunur. Başqa sözlə, məhkəmələr beynəlxalq hüququn normalarını milli hüquq sistemində müəyyən edildiyi qaydada tətbiq edirlər və onlar bu zaman adətən hüquqtətbiqetmə qaydasını tətbiq edirlər (3, 32-33).

Prof.M.F.Məlikovanın hüquq tətbiqetmə prosesinin aşağıdakı mərhələlərdən ibarət olduğunu bildirir: 1) işin faktik hallarının təhlili; 2) tətbiq edilməli olan hüquq normasının seçilməsi; 3) hüquq normasının təfsiri; 4) tətbiqi aktın qəbulu; 5) tətbiqi aktın icrası (1, 272).

Əgər hüquq normasının təfsirini onun tətbiqi mərhələsinin zəruri bir mərhələsi kimi nəzərdən keçirsək, belə bir məntiqi nəticə çıxarmaq olar ki, AR Konstitusiyasının 12.II maddəsi Konstitusiyanın 151-ci maddəsinə münasibətdə istisna qaydanı müəyyən edir və müvafiq kolliziya ümumi və xüsusi qayda arasındakı uyğunsuzluq kimi həll ediləməlidir.

Hüquqi kolliziyaların aradan qaldırılmasında təfsirin xüsusi rolu və yeri vardır. Bu baxımdan Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya Məhkəməsinin uyğunluq və şərhə bağlı qəbul etdiyi qərarların qanunvericilik sistemində hüquqi qüvvəsi yeri məsələsi əhəmiyyətli məsələlərdən biri sayıla bilər. Normativ hüquqi aktlar haqqında Konstitusiyaya qanununa görə Konstitusiyaya Məhkəməsinin normativ hüquqi aktların iyerarxiya qaydasında bir-birinə uyğunluğu və Konstitusiyaya və qanunların şərhə barədə qərarları normativ xarakterli aktlar sayılır. Qanunvericilik, icra və məhkəmə hakimiyyətləri arasında səlahiyyətlər bölgüsü ilə bağlı mübahisələr haqqında Konstitusiyaya Məhkəməsinin qəbul etdiyi qərarlar istisna olmaqla bütün qərarlar AR-in normativ hüquqi aktlarına zidd ola bilər. Konstitusion nəzarəti həyata keçirən orqanın qərarının belə statusu onun təyinatı və səlahiyyətlərindən irəli gəlir, əks halda o, özünün əsas vəzifəsi və təyinatını yerinə yetirə bilməz. Dövlət hakimiyyət qolları arasındakı səlahiyyətlər bölgüsü məsələsi dövlət hakimiyyətinin mənbəyi olan xalqın suveren hüququ olduğu və qurucu və təşkiləddici hakimiyyətə aid olduğu üçün bu

məsələdə Konstitusiya Məhkəməsinin qərarının üstünlüyü qəbul edilməmişdir. Lakin KM-in qərarının qanunvericilik sistemində hüquqi qüvvəsi məsələsi hüquq sistemində tam aydın şəkildə öz həllini tapması bir çox qeyri-müəyyənlikləri aradan qaldırmış olar və bu baxımdan qanunvericiliyin iyerarxiyasında yeri də dəqiqləşmiş olardı. Nümunə kimi göstərmək olar ki, AFR Konstitusiya Məhkəməsinin qərarı hüquqi qüvvəsinə görə cari qanunlara bərbərdir. KM-in qanunların konstitusion və ya qeyri-konstitusion olması barədə qərarı onların taleyi üçün həyati əhəmiyyət kəsb edir və bu qərar istisnasız olaraq bütün dövlət orqanları, o cümlədən məhkəmələr üçün məcburidir(4,84-85).

AR KM-in qərarını qanunları hüquqi qüvvədən saldığı üçün ona bərabər kimi götürsək də, bunu ümumi qayda kimi qəbul etmək olmur. NHA haqqında Konstitusiya qanununun KM-in qərarı barədə yuxarı göstərdiyimiz hakimiyyət bölgüsü barədə qərarının statusundan bunu aydın şəkildə görmək olar.

Qeyd olunanları ümumiləşdirərək belə bir nəticəyə gəlmək olar ki, hüquqi kolliziyaların həlli üçün hüquqi tənzimləmə mexanizmində bəzi təkmilləşdirmələrin həyata keçirilməsi səmərəli nəticələrə gətirib çıxara bilər.

ƏDƏBİYYAT

1. Məlikova M.F. Hüquq nəzəriyyəsi. Dərslük. Yenidən işlənmiş və əlavələr edilmiş üçüncü nəşri. Bakı: Elm və təhsil, 2019, 448 s.
2. Mirzəyev S.A. Azərbaycan (4 parlamentinin inkişafı və müasir funksiyaları. Bakı Universitetinin Xəbərləri. Sosial-siyasi elmlər seriyası, 2009, №3, s.40-49.
<http://static.bsu.az/w8/Xeberler%20Jurnali/Sosial%202009%203/40-49.pdf>
3. Гусуйнов Л.Г. // *Бейнəlxalq hüquq*. 1998, №1, s.16-46, s.32-33
4. Теория государства и права. Часть 2. Теория права: Учебник / Под ред М. Н. Марченко. М.: Зерцало-М, 2011, 336 с.

НЕКОТОРЫЕ ЗАМЕТКИ О РАЗРЕШЕНИИ ЮРИДИЧЕСКИХ КОЛЛИЗИЙ

З.Н.АЗИМОВ

РЕЗЮМЕ

Юридические коллизии являются одним из важнейших вопросов теории права. В статье рассматриваются некоторые вопросы разрешения коллизий, в частности, вопрос о разрешении несоответствий, которые могут возникнуть между нормами национального и международного права. Особое внимание уделено дискуссионным вопросам относительно разрешению юридических коллизий в научной литературе.

Ключевые слова: правовая коллизия, разрешение юридических коллизий, противоречие, правовой конфликт, конкуренция норм.

SOME NOTES ON THE SOLUTION OF LEGAL COLLISIONS

Z.N.AZIMOV

SUMMARY

Legal collisions are one of the most important issues in the theory of law. The article deals with some issues of conflict resolution, in particular, the issue of resolving inconsistencies that may arise between the norms of national and international law. Special attention is paid to the controversial issues concerning the resolution of legal conflicts in the scientific literature.

Keywords: Legal collision, resolution of legal conflicts, contradiction, legal conflict, competition of norms.